

TYTTÖJEN PÄIVÄN TUNTISUUNNITTELMAT ALAKOULUUN SEKÄ YLÄKOULUUN/ TOISELLE ASTEELLE

KOONNUT TEIJA SAVOLAINEN

TAUSTAA TYTTÖJEN PÄIVÄSTÄ

Lastenoikeusjärjestö Plan International haluaa oikeudenmukaisen maailman, jossa kaikkien lasten oikeudet ja tasa-arvo toteutuvat. Siksi Plan parantaa erityisesti kehitysmaiden tyttöjen elämää ja suojelua. Uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton Plan perustettiin vuonna 1937 ja Suomessa toiminta alkoi vuonna 1998. Plan työskentelee yli 70 maassa.

Sukupuolten välinen tasa-arvo on teemana tärkeä, koska sukupuoliroolit ja niihin liittyvät odotukset ulottuvat kaikille elämän osa-alueille ja vaikuttavat myös jokaisen mahdollisuuksiin tehdä omaa elämäänsä koskevia valintoja. Tasa-arvoisessa yhteiskunnassa kunnioitetaan jokaista omana itsenään, eikä sukupuoli yksinään määritä kenenkään arvoa ja kykyä. Ihmiset ympäri maailmaa kohtaavat sukupuoleensa kohdistuvia vaatimuksia, odotuksia ja syrjintää. Tasa-arvon globaali edistäminen vaatii rakenne- ja asennemuutosta.

Tasa-arvokysymykset koskettavat sekä miehiä että naisia, mutta kansainvälisesti katsottuna naiset ja tytöt ovat huomattavasti heikommassa asemassa, joten heidän oikeuksiensa turvaaminen on erityisen tärkeää. YK:n kansainvälinen tyttöjen päivä 11.10. muistuttaa syrjinnästä, jota tytöt kohtaavat kaikkialla maailmassa ikänsä ja sukupuolensa takia. Toisaalta se on juhlapäivä, joka nostaa esiin tyttöjen voiman ja mahdollisuudet. Vuonna 2017 Plan haluaa muistuttaa erityisesti siitä, että tytöillä ja nuorilla naisilla on oltava oikeus päättää omasta elämästään ja osallistua omaa elämäänsä koskevaan päätöksentekoon. Kun he tulevat kuulluksi ja saavat osallistua päätöksentekoon, he pystyvät parantamaan paitsi omaa tulevaisuuttaan myös kokonaisten yhteisöjen ja yhteiskuntien tulevaisuutta.

SOVELLETTAVAT SÄÄNNÖKSET:

Lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle. Lasta ei saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiansa ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien vuoksi.

ARTIKLA 2

Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä.

ARTIKLA 19

Lasta on suojeltava kaikelta seksuaaliselta hyväksikäytöltä.

ARTIKLA 34

Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia. Tyttöjen ja naisten kouluttaminen, heihin kohdistuvan väkivallan ja syrjinnän lopettaminen sekä heidän mukaan ottaminen yhteiskunnalliseen päätöksentekoon hyödyttää laajasti koko yhteiskuntaa.

YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN 5. TAVOITE

ALAKOULU

Tyttöjen päivän teematunti (75–90 min), alakoulu.

Tuntisuunnitelma sopii parhaiten 5- ja 6-luokkalaisille, mutta sovellettuna myös nuoremmille.

Oppitunnin tavoite: Tutustua lapsen oikeuksien sopimukseen erityisesti tyttöjen oikeuksien edistämisen näkökulmasta. Herätellä keskustelua tasa-arvo-kysymyksistä meillä ja maailmalla.

ESIMERKKI 75 MIN OPPITUNNISTA:

- 1B** Tehtävä: Mitä tyttö tarvitsee? 20 min
- 2A** Tehtävä: VTS 10 min
- 3A** Tehtävä: Mieli-pidejana 20 min
- 4A** Tehtävä: Totta vai tarua -visa 20 min
- 5A** Palaute 5 min

1A TEHTÄVÄ:

★ AUTIOSAARI-LEIKKI 10–15 min

Tavoite: Osallistujat poimivat omasta elämästään itselleen tärkeitä asioita ja oppivat erottamaan elintärkeitä asiat mukavista asioista sekä ymmärtävät tarpeiden ja oikeuksien eron

Tarvikkeet: Post it-lappuja jokaiselle tai ryhmittäin, kyniä, tusseja, taulu

Ohjeet: Piirrä taululle autiosaari. Pyydä osallistujia miettimään, mitkä 3–5 asiaa ovat sellaisia, joita ilman he eivät tulisi toimeen autiolla saarella. Osallistujat voivat kuvitella mielessään haaksirikkoutuvansa saarelle, josta ei ole heti pois pääsyä.

Kirjoitettuaan 3-5 tärkeää asiaa osallistujat vievät post it-laput taululle ja ohjaajan johdolla mietitään, mitkä asioista ovat terveyden ja hyvinvoinnin kannalta elintärkeitä. Muut kuin välttämättömät asiat voidaan yli-viivata tai siirtää erilleen.

Harjoitus toimii johdatuksena lapsen oikeuksien sopimukseen, joka on laadittu takaamaan lasten perustarpeet. Toteutuessaan lapsen oikeuksien sopimuksen artiklat takaavat lapsille perustarpeiden lisäksi myös terveellisen ja turvallisen kasvun ja kehityksen hyvään aikuisuuteen.

Lapsen oikeuksien sopimus:

www.globaalikoulu.net/wp-content/uploads/2016/09/lapsen_oikeuksien_sopimus.pdf

Voit myös näyttää tunnin alkuun soveltuvan johdantovideon lasten oikeuksiin liittyen:

Lapsella on oikeus -video. Kesto 3.06.

www.youtube.com/watch?v=9eqm8i3T9I4

1B TEHTÄVÄ:

★ MITÄ TYTTÖ TARVITSEE? 20–30 MIN

Tavoite: Tutustua lapsen oikeuksiin ja pohtia niitä erityisesti tyttöjen näkökulmasta

Tarvikkeet: Post it -lappuja, kyniä, taulu tai jokaiselle oma A4-paperi tai ryhmissä A3-paperi

Ohjeet: Tehtävä voidaan tehdä joko yhteistoiminnallisesti taululle, yksilöllisesti omalle paperille tai pienryhmissä. Ohjaaja tai osallistujat piirtävät paperille vapaamuotoisesti tytön kuvan. Kerro osallistujille, että ulkonäöllä ja esimerkiksi vaatetuksella ei ole merkitystä, vaan asioilla, joita piirretään tai kirjoitetaan tyttöön liittyen.

Pyydä osallistujia kirjoittamaan tai piirtämään tytön ympärille mahdollisimman paljon (vähintään 10) asioita, joita tyttö tarvitsee. Voit auttaa apukysymyksin tehtävän edetessä. Muistakaa nimetä tyttö, antaa hänelle henkilöllisyys, ikä ja kansalaisuus.

Mitä tyttö tarvitsee? (esim. henkilöllisyys, passi, vesi, ravinto, perhe, suojelijat, terveydenhuolto, koulu, harrastukset, oikeus mielipiteeseen ja tulla kuulluksi, radio, tv, internet jne.)

Mitkä ovat lasten ja tyttöjen oikeuksia?

Jos olisitte piirtäneet pojan, olisiko poika tarvinnut erilaisia asioita?

2A TEHTÄVÄ:

★ ORIENTOIVA KUVANLUKU 10–15 min

Tavoite: Keskustellaan sukupuoleen liittyvistä oletuksista ja oivalletaan, että nämä oletukset vaikuttavat kehitysmaissa erityisesti tyttöihin. Harjaannutaan mediakuvien lukemiseen ja huomataan, että kuvaa voidaan tulkita eri tavoin.

Tarvikkeet: Tietokone, videotykki, nettiyhteys tai etukäteen ladatut kuvat www.globaalikoulu.net/wp-content/uploads/2016/11/Kuva-kertoo-enemman-kuin-tuhat-sanaa-harjoitus.pdf

Ohjeet: Heijasta oppilaille oppimisympäristöstä ladattu valokuva tyttönäkökulmasta kehityksessä. Anna osallistujien tarkastella kuvaa hetki itsekseen hiljaisuudessa.

Aloita keskustelu kysymällä:

"Mitä tässä kuvassa on meneillään?"

Tarkenna:

"Mikä kuvassa havaitsemasi saa sinut sanomaan...?"

"Mitä vielä voimme löytää kuvasta?"

Linkitä ja yhdistele vastauksia ja kommentteja, vaikka ne olisivat keskenään ristiriitaisia. Kiitä ryhmäläisiä lopuksi keskustelusta, mutta älä tee lopputiivistystä vaan jätä tulkinta avoimeksi.

Keskusteleva kuvan tarkastelu eli Visual Thinking Strategies (VTS) on metodi, jossa keskustelu kuvasta etenee edellä esitetyn rakenteen mukaan. Keskustelu on osallistujien näkökulmasta vapaamuotoista ja luovaa. Vuorovaikutteisessa keskustelussa ohjaaja on kiinnostunut ryhmäläisten ajatuksista ja pysyy neutraalina arvottamatta vastauksia.

2B TEHTÄVÄ:

★ VIDEO JA KESKUSTELUA: MAYAN TARINA 10 min

Tavoite: Ymmärtää tyttöihin kohdistuvia odotuksia ja niiden seurauksia kehitysmaissa. Pohtia koulutuksen merkitystä tyttöjen oikeuksien toteutumisessa.

Tarvikkeet: Videotykki, nettiyhteys tai etukäteen ladattu video

Oikeus oppia - Mayan tarina 3 min

www.youtube.com/watch?v=ILz14oRlXhQ

Mitkä asiat estävät tyttöjä pääsemästä kouluun?

Miten tytöt saataisiin kouluun myös hankalissa paikoissa?

Mitä vaikutuksia sillä on, jos pojat saavat enemmän koulutusta kuin tytöt?

3A TEHTÄVÄ:

★ MIELIPIDEJANA 10–20 min

Tavoite: Oman mielipiteen muodostaminen, ilmaiseminen ja perusteleminen sekä erilaisten mielipiteiden kunnioitus.

Tarvikkeet: Järjestä riittävästi tilaa liikkumiselle, siirrä esimerkiksi tuolit ja pöydät sivuun yhdessä osallistujien kanssa tai selvitä etukäteen, voiko harjoitukseen käyttää käytävää tai muuta tilaa

Ohjeet: Mielipidejanan toisessa päässä on täysin samaa mieltä, keskellä en osaa sanoa ja toisessa päässä täysin eri mieltä. Ohjaaja esittää väitteitä ja osallistujat sijoittuvat janalle siihen kohtaan, mitä mieltä ovat. Jokaisen väitteen jälkeen voidaan käydä keskustelua sekä pyytää osallistujilta perusteluita omalle mielipiteelleen

Esimerkkiväitteitä:

Kaikki lapset pääsevät tällä hetkellä kouluun

Pojat eivät saa näyttää tunteita

Tytöt ja pojat voivat työskennellä yhdessä

Tytöt tarvitsevat suojelua

Vain pojat saavat pelata pelejä

15-vuotias tyttö voi mennä naimisiin

Miesten ja naisten pitäisi huolehtia kotitöistä ja lastenhoidosta yhtä paljon

Pojilla on enemmän mahdollisuuksia kuin tytöillä

Pojat ovat tyttöjä parempia matematiikassa

Pojat ovat tyttöjä parempia urheilussa

VINKKI! VOIT KEKSIÄ MYÖS OMIA VÄITTEITÄ. HARJOITUKSEN KESTO RIIPPUU SIITÄ, KUINKA MONTA VÄITETTÄ KÄYT OSALLISTUJIEEN KANSSA LÄPI JA KUINKA PALJON NE HERÄTTÄVÄT KESKUSTELUA.

3B TEHTÄVÄ:**★ KÄVELYÄ JA KESKUSTELUA
LASTEN OIKEUKSIIN LIITTYEN 5–15 MIN**

Tavoite: Rohkaistaan osallistujia keskustelemaan spontaanisti ja esittämään rohkeasti mieliteensä. opetellaan samalla keskustelemaan kohteliaasti ja toisia kunnioittavasti small talkia tunnin teemoihin liittyen

Tarvikkeet: Riittävästi tilaa kävelyllä ja rohkeutta ottaa kontaktia toisiin osallistujiin

Ohjeet: Pyydä osallistujia nousemaan seisomaan sekä ryhtymään kävelemään vapaasti tilassa. Äänimerkin jälkeen osallistujat pysähtyvät ja ottavat lähimmät henkilöt (2–4 hengen ryhmät) keskustelukumppaneikseen. Ohjaaja kertoo ryhmille keskustelunaiheet, joista keskustellaan korkeintaan parin minuutin ajan. Sen jälkeen tulee uudestaan äänimerkki ja keskustelijat jatkavat kävellen matkaansa, kukin omiin suuntiin. Tätä toistetaan keskustelunaiheiden sekä ryhmien kokoonpanojen vaihtuessa.

Keskustelun aiheet:

- » Lempiruoka
- » Jos olisit poika/tyttö yhden päivän, mitä tekisit?
- » Jos en kävisi koulua ollenkaan, mitä tekisin?
- » Poikien leikit. Onko sellaisia mihin tytöt eivät voi osallistua?
- » Kansainvälinen tyttöjen päivä. Miksi sellaista vietetään?
- » Toiveammatti. Mikä minusta tulee isona?

4A TEHTÄVÄ:

★ TOTTA VAI TARUA -VISA 10–20 MIN

Tavoite: Syventää osaamista lasten oikeuksiin ja erityisesti tyttöjen oikeuksiin liittyen visaillen ja keskustellen. Leikki on nerokkain tapa oppia. Liikkuminen edistää oppimista!

Tarvikkeet: Ryhmille paperi ja kynää, kello ajanottoa varten tai tila, jossa voi liikkua

Ohjeet: Pienryhmissä tai yhdessä toiminnallisesti liikkuen, jolloin muodostetaan jana, jonka toisessa päässä on tarua ja toisessa päässä totta. Jokaisen totta vai tarua -väitteen jälkeen voidaan keskustella tarvittaessa lyhyesti.

Totta vai tarua -väitteet:

1. Kansainvälistä tyttöjen päivää vietetään 11.päivä kesäkuuta (Tarua, päivä on 11.10.)
2. Kehitysmaissa asuvat tytöt saavat ruokaa enemmän kuin pojat (Tarua - kehitysmaissa asuvat tytöt ovat kaksi kertaa todennäköisemmin aliravittuja kuin pojat)
3. Maailmassa on 62 miljoonaa tyttöä, jotka eivät pääse kouluun (Totta)
4. Alle 10-vuotiaita tyttöjä menee naimisiin joka vuosi (Totta)
5. Lastenoikeusjärjestö Plan parantaa pelkästään kehitysmaiden tyttöjen elämää ja suojelua (Tarua, myös poikien ja yhteisöjen)
6. Suomessa kansanedustajista puolet on naisia ja puolet miehiä (Tarua, tällä hetkellä 41,5 % on naisia)
7. Kun tytöt otetaan mukaan päättämään, maailmasta tulee parempi kaikille (Totta!)

Esimerkkejä ryhmiin jakautumisesta:

4 hengen ryhmä: jaa ryhmiin perinteisten pelikorttien avulla (ruutu, pata, hertta, risti). Saman maan kortit muodostavat ryhmät.

3–5 hengen ryhmä: pyydä osallistujia istumaan hiljaa paikoillaan ja sulkemaan silmät. Ohjaaja kiertää tilassa ja piirtää osallistujien selkään symbolin (kolmio, ympyrä, neliö, piste, X). Saman symbolin saaneet muodostavat ryhmän.

4B TEHTÄVÄ:

★ TIETOVISA TYTTÖJEN OIKEUKSIIN JA PLANIN TYÖHÖN LIITTYEN 10–15 MIN

Tavoite: Haastaa osallistujat visaillemaan sekä oppimaan myös yksityiskohtaista tietoa lasten oikeuksiin ja tyttöjen oikeuksien edistämiseen liittyen. Osallistujille jää mieleen konkreettisia tuloksia kehitysyhteistyön vaikutavuudesta.

Tarvikkeet: osallistujille (ryhmille tai pareille) kynä ja paperia

Ohjeet: Voit heijastaa tietovisan kysymykset taululle tai lukea ääneen. Alleviivatut vaihtoehdot ovat oikeita vastauksia.

Tietovisakysymykset:

1. Kehitysmaissa asuvat tytöt eivät saa tarpeeksi ruokaa, koska

- a) he haluavat laihduttaa
- b) he saavat usein syödä perheessä vasta viimeisenä
- c) he eivät tykkää ruoasta

2. Kuinka monta tyttöä Planin työn avulla pelastettiin lapsiavioliitoilta vuonna 2014?

- a) 150
- b) 15 000
- c) 150 000

3. Tytöt pääsevät harvemmin kouluun kuin pojat, koska

- a) tytöt ovat töissä kotona
- b) tyttöjä ei kannata kouluttaa
- c) tytöt eivät jaksakaan kävellä kouluun

4. Kuinka monta työtöntä tai alityöllistettyä nuorta on kehitysmaissa?

- a) 500 miljoonaa
- b) 5 miljardia
- c) 15 miljoonaa

5. Mikä seuraavista ei pidä paikkaansa?

- a) Plan tekee yhteistyötä yritysten kuten Nokian ja Metson kanssa
- b) Plan auttaa Suomessa asuvia maahanmuuttajanuoria
- c) Planin rahoitus perustuu pelkästään yksityislahjoituksiin

(Merkittävin yksittäinen rahoittaja on Suomen Ulkoasianministeriö. Lisäksi EU:n hanketuki, projektivastuut sekä yritysyhteistyö ovat osa tuottoa kummirahoituksen lisäksi)

6. YK:n kansanvälisenä tyttöjen päivänä 11. lokakuuta 2017 tytöt ympäri maailmaa astuvat päiväksi poliittisten, yhteiskunnallisten ja taloudellisten johtajien saappaisiin. Millä nimellä tätä Planin tempausta kutsutaan?

- a) Girl Power
- b) Girls Takeover
- c) Because I am a Girl

LÄHTEET JA LISÄTIETOJA:

Planin toimintakertomus vuodelta 2016.

<https://plan.fi/toiminta2016/plan.fi/girls-takeover>

5A TEHTÄVÄ:

★ PALAUTE JA REFLEKTIO 5–15 MIN

Muista pyytää palautetta osallistujilta esimerkiksi ”peukkuäänestyksellä” tai vaihtoehtoisesti liikennevalo-äänestyksellä, joka vaatii pientä valmistelua.

Tarvikkeet:

Taululle piirrettynä punainen, keltainen ja vihreä valo. Jokaiselle osallistujalle etukäteen pahvista tai paperista leikattu auton, potkulaudan, polkupyörän tai muun kulkuvälineen muotoinen paperi sekä sinitarraa tai teippiä.

Ohjeet:

Pyydä osallistujia tuomaan oma kulkuvälineensä sopivan liikennevalon värin kohdalle. Jos aikaa on reflektoinnille, pyydä jokaista osallistujaa tulemaan yksi kerrallaan ja kertomaan, miksi asetti kulkuvälineensä juuri siihen kohtaan.

Punainen = en oppinut mitään

Keltainen = opin vähän ja jokin asia jäi mietityttämään

Vihreä = opin paljon ja haluan oppia lisää

Näet lopuksi, miten osallistujien kulkuvälineet sijoittuvat kokonaisuudessaan.

5B TEHTÄVÄ:

★ TUNNIN LOPPUUN SOVELTUVIA VIDEOITA 1–5 MIN

Tunnin lopetukseen kannattaa panostaa erityisesti. Hyvä idea on esimerkiksi katsoa lopuksi video, josta jää positiivinen ja toiveikas olo. Kerro osallistujille, että jos heitä jäi mietityttämään jokin asia, niin ottavat rohkeasti yhteyttä tunnin ohjaajaan, opettajaan ja sitä kautta Planin toimiston henkilökuntaan.

Pyysi esteet tyttöjen koulutuksen tieltä - muuta tyttöjen elämää. Kesto 2:39.

www.youtube.com/watch?v=r42qDxgAjXM

Malala – Yksi tyttö monista. Kesto 3.09.

www.youtube.com/watch?v=B-JXZLnGRal

YLÄKOULU

Tyttöjen päivän teematunti (75–90 min), yläkoulu ja toinen aste.

Tuntisuunnitelma sopii yläkouluikäisille sekä sovellettuna lukiolaisille ja toisen asteen opiskelijoille.

Oppitunnin tavoite: perehtyä lapsen oikeuksien sopimukseen, syventyä tyttöjen oikeuksiin liittyviin haasteisiin, pohtia sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä miettiä keinoja, joilla tyttöjen ja naisten osallisuutta saataisiin entistä enemmän edistettyä meillä ja maailmalla.

ESIMERKKI 75 MIN OPPITUNNIN KULUSTA

- 1A** Tehtävä: Lapsen oikeuksien timantti 20 min
- 2A** Tehtävä: Tytöt ja pojat - sukupuoleen liittyvät odotukset 15 min
- 3B** Tehtävä: Kävelyä ja keskustelua lasten oikeuksiin liittyen 10 min
- 4A** Tehtävä: Paneelikeskustelu 30 min
- 5A** Palaute: 1–5 min

1A TEHTÄVÄ:

★ LAPSEN OIKEUKSIEN TIMANTTI - JOHDANTO

LAPSEN OIKEUKSIEN SOPIMUKSEEN SEKÄ

TYTTÖJEN PÄIVÄÄN (20 MIN)

Tavoite: Osallistujat tutustuvat lapsen oikeuksien sopimukseen, ymmärtävät miksi lapsille on laadittu oma sopimus ja mistä syystä erityisesti tyttöjen oikeuksista puhuminen on tärkeää

Tarvikkeet: Lasten oikeuksien artikla-kortit tai tiivistelmät etukäteen tulostettuna

Ohjeet: Jaa osallistujat 3-5 hengen ryhmiin. Jokainen ryhmä saa kirjekuoren, jossa on erillisillä lapuilla yhdeksän artiklaa lapsen oikeuksien sopimuksesta (Artiklat 2, 9, 12, 14, 19, 24, 28, 31, 32).

Pyydä osallistujia laittamaan artikkelit hierarkiseen järjestykseen timantin muotoon siten, että alimmaiseksi laitetaan ryhmän mielestä tärkein oikeus, joka merkittävimmin vaikuttaa lapsen tai erityisesti tytön aseman parantumiseen. Toiseksi alimmalle riville tulee kaksi seuraavaksi tärkeintä oikeutta, kolmannelle riville kolme oikeutta, neljälle riville kaksi oikeutta ja viidennelle riville vähiten lapsen aseman parantumiseen vaikuttava oikeus.

Voit piirtää taululle mallin timantin muodosta ja numeroida timantin osat 1–9. Lopuksi jokainen ryhmä kertoo, millä perusteella ovat muodostaneet lapsen oikeuksien timanttinsa. Timanteissa tulee olemaan luultavasti yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia ryhmien kesken.

Tehtävässä on hyvä painottaa ihmisoikeuksien jakamattomuutta. Lasten oikeudet kuuluvat kaikille. Yksittäisiä oikeuksia ei voi antaa eikä ottaa pois keneltäkään.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus:

www.globaalikoulu.net/wp-content/uploads/2016/09/lapsen_oikeuksien_sopimus.pdf

1B TEHTÄVÄ:

★ LAPSILLA ON OIKEUS

-VIDEO JA KESKUSTELUA 5–10 MIN

Mikäli lasten oikeudet ovat tuttuja jo ryhmälle tai aikaa on rajoitetusti, voit siirtyä suoraan tyttöjen oikeus-teemaan. Tunnin alussa voit näyttää kuitenkin johdantona ja kertauksena videon. Voit tiedustella osallistujilta, mitä lasten oikeuksia he muistavat entuudestaan ja minkälaiset pohjatiedot heillä on YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen liittyen.

Tunnin alkuun soveltuva johdantovideo lasten oikeuksiin liittyen:

Lapsella on oikeus -video. Kesto 3.06.

www.youtube.com/watch?v=9eqm8i3T9I4

2A TEHTÄVÄ:

★ TYTÖT JA POJAT - SUKUPUOLEEN LIITTYVÄT ODOTUKSET 15 MIN

Tavoite: Osallistujat pohtivat sukupuolta ja sitä, millainen merkitys sillä on, että joku on tyttö tai poika. Tavoitteena myös tutustua biologisen ja sosiaalisen sukupuolen käsitteisiin sekä ymmärtää sukupuolen moninaisuutta

Tarvikkeet: Taulu, eri värisiä post it -lappuja, kyniä, tusseja

Ohjeet: Jaa osallistujat pienempiin ryhmiin tai pareihin. Pyydä osallistujia pohtimaan sukupuolta eri näkökulmista ja kirjoittamaan ajatuksiaan eri värisille post it-lapuille. Ohjeista kirjoittamaan:

- » ensimmäinen väri: Mitä sinulla tulee mieleen sanasta tyttö? Minkälainen on tyttö? Minkälaisia ominaisuuksia tytöillä on?
- » toinen väri: Mitä sinulle tulee mieleen sanasta poika? Minkälainen on poika? Minkälaisia ominaisuuksia pojilla on?
- » kolmas väri: Minkälaisia haasteita tytöt kohtaavat elämänsä aikana? Mikä on erityisesti vaikeaa tytöillä?
- » neljäs väri: Minkälaisia haasteita pojat kohtaavat elämänsä aikana? Mikä on erityisesti vaikeaa pojilla?

Pyydä osallistujia tuomaan kirjoittamansa post it -laput taululle, johon on piirretty omat sarakkeet tytöille ja pojille. Lajittele laput ja lue ääneen mielenkiintoisimmat poiminnat sekä keskustele yhdessä osallistujien kanssa, miltä heistä tuntui tehdä harjoitusta.

*Mitkä ominaisuudet ovat sellaisia, jotka ovat tytöillä/pojilla syntymästä asti? (biologinen sukupuoli)
Mistä muut ominaisuudet tulevat? (sosiaalinen sukupuoli, kulttuuri ja ympäristö)*

2B TEHTÄVÄ:**★ TYTÖT JA POJAT – SUKUPUOLEEN LIITTYVÄT STEREOTYPIAT 10–15 MIN**

Tavoite: Keskustella sukupuolirooleista ja -odotuksista sekä purkaa mahdollisia stereotyyppioita. Globaalisti ja myös Suomessa tietyissä ammateissa on tilastollisesti enemmän naisia tai miehiä. Tytöille ja pojille suunnatussa mainonnassa käytetään usein stereotyyppisiä sanavalintoja. Kaikissa maissa ei ole itsestään selvää, että nainen saisi esimerkiksi matkustaa ilman miestä tai hänen lupaansa.

Tarvikkeet: Kolme eri väristä äänestyskorttia jokaiselle. Esim. punainen = tyttö/nainen, violetti = poika/mies ja valkoinen = sukupuolella ei väliä tai molemmat sukupuoli käy.

Ohjeet: Pyydä osallistujia nostamaan mainittuun sanaan (esim. poliisi, lastenhoito) liittyen joko punainen, violetti tai valkoinen äänestyskortti sen mukaan, ajattelevatko he sanan liittyvän enemmän tyttöihin ja naisiin vai poikiin ja miehiin tai olevan sukupuolesta riippumaton asia.

Esimerkkikysymyksiä:

Kumpi sukupuoli teille tulee mieleen ensimmäisenä sanasta kirjastonhoitaja?

Kumpaan sukupuoleen sopii seuraava adjektiivi vai sopiiko se molempiin: hurja?

Ammatteja: palvelija, siivooja, sairaanhoitaja, poliisi, vartija, presidentti, kirjastonhoitaja, poliitikko, toimitusjohtaja

Adjektiiveja vahva, söpö, tyylikäs, kimalteleva, ystävällinen, hurja, nopea, legendaarinen, asiantunteva

Muita sanoja: koulunkäynti, matkustaminen, synnytyks, leikkiminen, vanhemmuus, lastenhoito, pyykinpesu, ruoanlaitto, äänestämisen

VINKKI! TÄLLÄ HARJOITUKSELLA HUOMAAT HELPOSTI, MILLAISIA STEREOTYPIOITA OSALLISTUJILLA MAHDOLLISESTI ON. TOISAALTA ÄÄNESTYSTULOS VOI MYÖS NÄYTTÄÄ SILTÄ, ETTÄ SANAT OVAT SUKUPUOLESTA RIIPPUMATTOMIA EIKÄ MIKÄÄN SANA LEIMAA ERITYISESTI JOMPAKUMPAA SUKUPUOLTA

3A TEHTÄVÄ:

★ MIELIPIDEJANA 10–20 MIN

Tavoite: Oman mielipiteen muodostaminen, ilmaiseminen ja perusteleminen sekä erilaisten mielipiteiden kunnioitus.

Tarvikkeet: Järjestä riittävästi tilaa liikkumiselle, siirrä esimerkiksi tuolit ja pöydät sivuun yhdessä osallistujien kanssa tai selvitä etukäteen, voiko harjoitukseen käyttää käytävää tai muuta tilaa.

Ohjeet: Mielipidejanan toisessa päässä on täysin samaa mieltä, keskellä en osaa sanoa ja toisessa päässä täysin eri mieltä. Ohjaaja esittää väitteitä ja osallistujat sijoittuvat janalle siihen kohtaan, mitä mieltä ovat. Jokaisen väitteen jälkeen voidaan käydä keskustelua sekä pyytää osallistujilta perusteluja omalle mielipiteelleen.

Väitteitä:

- » Pojat keskeyttävät koulun useammin kuin tytöt
- » Pojat käyttävät tyttöjä enemmän päihteitä
- » Naisella on oikeus ottaa avioero
- » 13-vuotiaana voi tulla raskaaksi
- » Avioliitto on hyvä asia
- » Lasten huoltajuus kuuluu aina äidille
- » Tytöt eivät osaa huolehtia itsestään
- » Tyttö voi pukeutua haluamallaan tavalla
- » Naisten on yhtä helppo päästä johtajiksi kuin miesten
- » Naisen pitää kysyä mieheltä lupa mennä töihin
- » Naiset voivat omistaa liikeyrityksiä
- » Miesten ja naisten pitäisi huolehtia kotitöistä ja lastenhoidosta yhtä paljon

VINKKI! VOIT KEKSIÄ MYÖS OMIA VÄITTEITÄ. HARJOITUKSEN KESTO RIIPPUU SIITÄ, KUINKA MONTA VÄITETTÄ KÄYT OSALLISTUJIEEN KANSSA LÄPI JA KUINKA PALJON NE HERÄTTÄVÄT KESKUSTELUA.

3B TEHTÄVÄ:**★ KÄVELYÄ JA KESKUSTELUA****LASTEN OIKEUKSIIN LIITTYEN 5–15 MIN**

Tavoite: Rohkaistaan osallistujia keskustelemaan spontaanisti ja esittämään rohkeasti mieliteensä. Opetellaan samalla keskustelemaan kohteliaasti ja toisia kunnioittavasti small talkia tunnin teemoihin liittyen.

Tarvikkeet: Riittävästi tilaa kävelyille.

Ohjeet: Pyydä osallistujia nousemaan seisomaan sekä ryhtymään kävelemään vapaasti tilassa. Äänimerkin jälkeen osallistujat pysähtyvät ja ottavat lähimmät henkilöt (2-4 hengen ryhmät) keskustelukumppaneikseen. Ohjaaja kertoo ryhmille keskustelunaiheet, joista keskustellaan korkeintaan parin minuutin ajan. Sen jälkeen tulee uudestaan äänimerkki ja keskustelijat jatkavat kävelen matkaansa, kukin omiin suuntiin. Tätä toistetaan keskustelunaiheiden sekä ryhmien kokoonpanojen vaihtuessa.

Keskustelun aiheet:

- » Päivän sää (lämmittelyaihe)
- » Jos olisit poika/tyttö yhden päivän, mitä tekisit?
- » Luku ja kirjoitustaidottomuus. Mitä haasteita siitä seuraisi?
- » Naisjohtajat. Nimetkää niin monta naisjohtajaa kuin muistatte.
- » Miesten työt. Mitkä työt kuuluvat miehille?
- » Kansainvälinen tyttöjen päivä. Miksi sellaista vietetään?
- » Tyttöihin ja naisiin kohdistuva vihapuhe
- » Mitä uutta olen oppinut tähän mennessä tyttöjen oikeuksista?

VINKKI: TÄMÄN HARJOITUKSEN VOI TEHDÄ LYHYENÄ NOIN 5 MINUUTIN PITUISENA ENERGI-SOIVANA VÄLIPALANA, JOLLOIN OSALLISTUJAT SAADAAN NOUSEMAAN TUOLEISTA JA LIIK-KEELLE. TÄLLÖIN RIITTÄÄ PARI KESKUSTELUN AIHETTA.

4A TEHTÄVÄ:**★ PANEELIKESKUSTELU: HYVIÄ JA HUONOJA
UUTISIA TYTTÖJEN JA NAISTEN OIKEUKSIIN
SEKÄ TASA-ARVOON LIITTYEN 20–30 MIN**

Tavoite: Osallistujat ja yleisö oppivat muodostamaan mielipiteen asiaan liittyvistä aihealueista, perustelemaan kantansa sekä esittämään mielipiteensä selkeästi muille osallistujille.

Tarvikkeet: Neljä tuolia koulutustilan eteen mielellään puolikaaren muotoon, tarvittaessa video-tykki heijastamaan uutiset.

Ohjeet: Valitaan luokan eteen 4 vapaaehtoista paneelikeskustelijaa. Myös yleisö saa osallistua keskusteluun. Ohjaaja toimii puheenjohtajana, ellei ryhmässä ole henkilöä jonka ohjaaja voi jouhevasti ohjeistaa toimimaan puheenjohtajana. Mikäli aika on rajattua, tehtävän voi tehdä myös ohjaajaohjoisesti, jolloin kaikki voivat istua omalla paikallaan ja pyytää viittaamalla puheenvuoroa.

Puheenjohtaja lukee seuraavat uutiset ääneen tai heijastaa taululle pdf- tai ppt-muodossa. Jokaisen uutisen jälkeen on tarkoitus keskustella paneelikeskustelijoiden sekä yleisön kanssa, mitä ajatuksia uutinen heissä herättää.

HYVÄT JA HUONOT UUTISET

1. Naisten syrjintä on yhä laillista kymmenissä maissa. Jopa 90 % maailman valtioista on voimassa ainakin yksi sukupuolen perusteella syrjivä laki.
2. Naisjohtajien määrä on kasvanut suomalaisissa pörssiyrityksissä.
3. Moni maahanmuuttajanainen jää ilman työtä, koska ajattelee kuuluvansa kotiin.
4. Ennätysmäärä naispoliitikkoja tuli valituksi brittivaleissa. Parlamentin alahuoneen 650 paikasta yli 200 tulee kuulumaan naispoliitikoille.
5. Tytöt ottavat päiväksi vallan Suomessa ja maailmalla. Tytöt ympäri maailmaa astuvat johtajien saappaisiin kansainvälisenä tyttöjen päivänä 11. lokakuuta.

Kysymyksiä keskustelun tueksi:

Mitä ajatuksia tämä uutinen teissä herättää?

Mitä tunteita tämä uutinen teissä herättää?

Onko tämä hyvä vai huono uutinen? (perustele kantasi)

Mitä meidän tulisi tehdä, että tämä mahdollinen ongelma ratkeaisi?

Hyvät ja huonot -uutislähteet:

1. YK:n tasa-arvo järjestö UN Women. Julkaistu 21.02.2017.
www.unwomen.fi/uutiset/naisten-syrjinta-yha-laillista-kymmenissa-maissa/
2. Naisia ennätysmäärä pörssiyrityksien hallituksissa ja toimitusjohtajina. Julkaistu 11.05.2017
<https://kauppakamari.fi/2017/05/11/naisia-ennatysmaara-porssiyrityksien-hallituksissa-ja-toimitusjohtajina/>
3. Moni maahanmuuttajanainen jää ilman työtä, koska ajattelee kuuluvansa kotiin - tästä ei Bahar Mozaffarin mielestä puhuta Suomessa tarpeeksi. Julkaistu 11.07.2017. Helsingin sanomat.
4. In U.K. Election, More Women Than Ever Won Seats in Parliament. Julkaistu 09.06.2017
<https://fortune.com/2017/06/09/uk-election-parliament-women/>
5. Tytöt ottavat päiväksi vallan Suomessa ja maailmalla. Julkaistu 13.9.2017.
<https://plan.fi/tytot-ottavat-paivaksi-vallan-suomessa-ja-maailmalla>

Harjoituksen idean taustana: Hyvät ja huonot uutiset Plan-spesiaali, joka näytettiin Nelosella 16.4.2014

4B TEHTÄVÄ:

★ ESTEET TYTTÖJEN ELÄMÄN POLULLA 15–25 MIN

Tavoite: Hahmottaa erityisesti kehitysmaissa asuvien tyttöjen elämänpolkuja sekä heidän kehitykseensä liittyviä esteitä (kiviä) ja miettiä yhdessä ratkaisukeskeisesti, miten mahdollisista esteistä päästään yli kohti hyvinvoivaa, kukoistavaa ja onnellisesti kasvanutta tyttöä

Tarvikkeet: Yhteinen taulu, post-it-lappuja, kyniä, tusseja tai vaihtoehtoisesti ryhmissä A3-paperi. Soveltuu myös yksilötehtäväksi, jolloin A4-paperi riittää

Ohjeet: Tehtävä voidaan tehdä joko yhdessä taululle, ryhmätyönä tai yksilötyönä. Aloita piirtämällä elämänpolun alkupiste, jolloin tyttö syntyy. Voit kuvata syntymää piirtämällä pienen kukan. Piirrä kiemurteleva polku ja päätä polku piirtämällä isompi, kasvanut kukka. Tämä polun päässä oleva isompi kukka kuvaa tytön unelmien toteutumista, esimerkiksi haaveammattiin pääsyä.

Pyydä osallistujia pohtimaan, mikä olisi tytön elämänpolulla mahdollisesti ensimmäinen haaste tai este, jonka hän kohtaa. Tämän esteen voi piirtää kivenä ja kirjoittaa viereen, mikä tämä este on. Sen jälkeen pohditaan, miten tästä kivistä päästään yli. Mitä tai keitä ihmisiä tarvitaan, ettei tytön elämä jää jumiin ensimmäisen, toisen, kolmannen tai vaikkapa seitsemännen esteen kohdalle? Mistä tyttö saa tarvittaessa apua?

Esimerkkejä kivistä:

- » paperittomuus
- » sairastuminen
- » ravinnon ja puhtaan veden puute
- » koulun käynnin esteet
- » kiusaaminen
- » luku ja kirjoitustaidottomuus
- » kotityöt
- » varhainen avioliitto
- » lapsen saanti
- » syrjintä sukupuolen vuoksi
- » asenteet
- » lainsäädäntö

VINKKI: VOITTE MYÖS POHTIA, MITKÄ ASIAT VAIKUTTAVAT TYTÖN TULEVAISUUTEEN MAHDOLLISESTI JO ENNEN HÄNEN SYNTYMÄÄNSÄ. MITÄ ENNEN TYTÖN SYNTYMÄÄ (KUKAN JUURET) ON VOINUT TAPAHTUA? MITEN TYTÖN VANHEMPIEN JA YMPÄRILLÄ OLEVAN YHTEISÖN HYVINVOINTI SEKÄ OLOSUHTEET VAIKUTTAVAT TYTÖÖN?

Harjoituksen yhteydessä tai lopuksi voit näyttää myös tämän videon:

Pyöhi esteet tyttöjen koulutuksen tieltä - muuta tyttöjen elämää. Kesto 2:39.

www.youtube.com/watch?v=r42qDxgAjXM

Ryhmiin jakautuminen:

4 hengen ryhmä: jaa ryhmiin perinteisten pelikorttien avulla (ruutu, pata, hertta, risti). Saman maan kortit muodostavat ryhmät.

3–5 hengen ryhmä: pyydä osallistujia istumaan hiljaa paikoillaan ja sulkemaan silmät. Ohjaaja kiertää tilassa ja piirtää osallistujien selkään symbolin (kolmio, ympyrä, neliö, piste, X). Saman symbolin saaneet muodostavat ryhmän.

5A Palaute 1–5 min

Muista pyytää palautetta oppitunnin päätteeksi, mielellään toiminnallisesti ja yhdessä keskustellen. Jos aika on käynyt vähiin, voit esimerkiksi piirtää taululle taulukon, jossa on kolme saraketta: kyllä, ei, en osaa sanoa. Kysy osallistujalta, oliko koulutus heidän mielestään hyödyllinen oppimisen kannalta. Jokainen saa lähtiessään käydä piirtämässä raksin johonkin kohti kolmesta sarakkeesta. Näet helposti taulukosta, miten raksit jakautuvat.

5B Tunnin loppuun soveltuva video 3 min

Koska olen tyttö. Kesto 3 min

www.youtube.com/watch?v=mFOcltTXjh4

Tai

Malala – Yksi tyttö monista. Kesto 3.09.

www.youtube.com/watch?v=B-JXZLnGRal

Ekstratehtävä 6A: Toiset malalat -video ja keskustelu 15 min

Videolla kerrotaan Pakistanissa asuvien tyttöjen koulunkäynnin esteistä.

Toiset malalat. Kesto 5.55

<https://vimeo.com/69249544>

Kysymyksiä videoon liittyen:

Missä päin maailmaa video oli kuvattu?

Miltä ympäristö näytti?

Mitä yllättävää näit tai kuulit videolta?

Minkälaisia haasteita videolla esiintyneet tytöt olivat kohdanneet?

Minkälaisia sukupuolistereotyyppioita videolla mainittiin?

Miksi koulunkäynti on tärkeää tulevaisuuden kannalta?

Miten sukupuolten välinen tasaarvo toteutuu suomalaisessa koulussa?

Ekstratehtävä 6B: Where children sleep? 15–25 min

Tutustutaan erilaisiin ympäristöihin, joissa lapset nukkuvat. Pohditaan kuvia myös sukupuolinäkökulmasta. Kuvat ladattavissa tai katseltavissa osoitteessa:

<http://jamesmollison.com/books/where-children-sleep/>

Keskustelun tueksi:

Voisiko tämä huone olla tytön/pojan huone?

Mistä päättelette, että tämä on tytön/pojan huone?

Mitä värejä ja sävyjä näet huoneessa?

Minkä tavaroiden perusteella ajattelette, että tämä on tytön/pojan huone?

Kuka tai ketkä ovat mielestäsi päättäneet, että tämä lapsi nukkuu juuri tässä paikassa?

Kuka tai ketkä ovat päättäneet, miltä tässä paikassa näyttää? (sisustus, huonekalut, tavarat, muu ympäristö)

Mitä tämä lapsi itse sanoisi, jos häntä pyydetäisiin kertomaan tästä paikasta?

VINKKI: KANNATTAA VALIKOIDA ETUKÄTEEN TUNNILLE SOPIVAT KUVAT JA SUUNNITELLA AJANKÄYTTÖÄ.

Ekstravideoita

Tyttöjen tarinoita:

Heenan tarina 2 min

www.youtube.com/watch?v=SVzUi66xBg8

Priyan tarina 2 min

www.youtube.com/watch?v=M4ppvRfZk74

Zarinin ja Saban tarina 2 min

www.youtube.com/watch?v=DVoAlZVihm0

Vaikuttamiseen liittyen:

Invisible girls 1 min

www.youtube.com/watch?v=HFlyDI-TP-0

MUUT LÄHTEET

Girls Takeover -taustamateriaalit ovat käytettävissä teematuntien tukena. <https://plan.fi/girls-takeover>

Kuvien tarinat. Artikkeleita ja tehtäviä lapsen oikeuksista ja visuaalisesta kuvanlukutaidosta.

www.globaalikoulu.net/wp-content/uploads/2016/11/Kuvien_tarinat_suojattu.pdf

Lasten oikeuksiin liittyviä kuvia, joita käydä läpi esimerkiksi VTS-metodin avulla:

1) Kehitysmaakuvia:

www.globaalikoulu.net/wp-content/uploads/2016/09/Kehitysmaakuvat.pdf

2) Minä lapsen oikeuksien edistäjänä:

www.globaalikoulu.net/wp-content/uploads/2016/11/Kuvat-mina-lapsen-oikeuksien-edistajana.pdf

Jokatytön oikeudet. Tehdään tasa-arvosta totta 100 miljoonalle tytölle. <https://plan.fi/jokatyttonoikeudet>

Tietoa Plan International Suomen toiminnasta. <https://plan.fi/mita-teemme>

Tytöt ottavat päiväksi vallan Suomessa ja maailmalla. Julkaistu 13.9.2017.

<https://plan.fi/tytot-ottavat-paivaksi-vallan-suomessa-ja-maailmalla>